

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هفته‌نامه مطالعات راهبردی سیل

مؤسسه مطالعات راهبردی اندیشه‌سازان نور

تنظیم و صفحه‌آرا: مرضیه روشن‌روان

شماره نشریه: 147

تاریخ انتشار: 20 آبان 1399

تعداد صفحات: 17 صفحه

ارزیابی مذاکرات آتش‌بس در لیبی

رویداد

اولین دور از نشست کمیته‌های مشترک نظامی متشکل از ده نفر (۵+۵)^۱ بین دولت وفاق ملی لیبی و فرمانده نیروهای شرق لیبی، ژنرال خلیفه حفتر، در شهر غدامس از روز ۱۲ آبان آغاز شد و به مدت سه روز تا ۱۴ آبان ۱۳۹۹ ادامه یافت.^۲ طرفین درگیر در این کشور بر سر آغاز مذاکرات آتش‌بس توافق کردند. پیش از این توافق، طی سال جاری میلادی، طرفین درگیر دوبار درباره آتش‌بس به توافق رسیدند ولی بمباران و درگیری‌ها همچنان ادامه داشت.

برخی کارشناسان و تحلیلگران انتظار دارند مذاکرات غدامس در تحقق اهداف نشست ژنو که موجب آتش‌بس دائم میان طرف‌های درگیر در بحران لیبی شد، بتواند مسیر عملی آتش‌بس را هموار کند. در مقابل برخی دیگر از کارشناسان نظری خلاف این نوع ارزیابی دارند و آینده خوبی برای این مذاکرات متصور نیستند. بنابراین در این یادداشت به ارزیابی مذاکرات آتش‌بس در لیبی پرداخته‌ایم.

تحلیل رویداد

با نگاهی تاریخی و سیاسی به مذاکرات قبلی که در مورد آتش‌بس و حل منازعات لیبی برگزار شد، روشن می‌شود جنس و نوع مذاکرات و گفت‌وگوها همچون مذاکرات قبلی است. این نوع مذاکرات از سال ۲۰۱۵ انجام شده، اما در پایان هر گفت‌وگو دو طرف به نقطه اول باز گشته‌اند، و درگیری‌ها ادامه پیدا کرده است. در سال جاری نیز دو آتش‌بس امضا شد، اما بی‌نتیجه ماند و اجرایی نشد. حال با توجه به سابقه مذاکرات و تحولات جدید و حمایت‌هایی که از این آتش‌بس صورت گرفته است به ارزیابی مذاکرات غدامس می‌پردازیم.

ارزیابی مذاکرات غدامس

منابع آگاه لیبیایی اظهار داشتند که مذاکرات به صورت عموم در فضای مثبتی انجام شد، جز اینکه غیبت برخی اعضای نمایندگان شرق لیبی، به ویژه هیئت گارد حمایت از تأسیسات نفتی به دلیل مرگ فرمانده نیروهای ویژه ارتش لیبی که یک روز پیش از شروع گفت‌وگوها اتفاق افتاد، مذاکرات

۱. در این مذاکرات ۵ افسر ارشد از هر دو طرف شرکت کردند.

۲. پیش از این چهار دیدار خود را در ژنو سوتیس برگزار کرده بودند. برای اولین بار این نشست داخل لیبی برگزار شد.

را اندکی مختل کرد.^۱

از طرفی اظهارات فرماندهان نظامی دو طرف درگیر، در مغایرت با روند گفت‌وگوهاست. این اظهار نظر آنها عمق اختلاف نظر میان طرفین درگیر را نشان می‌دهد اما آنچه مهم است نظر و تصمیم حامیان خارجی آنهاست.

حمایت آمریکا و روسیه از آتش‌بس

دو بازیگر خارجی در صحنه لیبی یعنی آمریکا و روسیه از مذاکرات غدامس حمایت می‌کنند و به دنبال موفقیت آن هستند. دو هفته پیش از آغاز مذاکرات، مسکو و واشنگتن^۲ در مورد مذاکرات آتش‌بس لیبی گفت‌وگو کردند.^۳ در همین زمینه، مراعی الهرام، کارشناس سیاسی، اظهار داشت هرچند واشنگتن و مسکو به ظاهر در صحنه تحولات لیبی اثرگذار نیستند، اما همین دو بازیگر بین‌المللی، بیشترین تأثیرگذاری را در درگیری‌های لیبی دارند، زیرا نمایندگان آنها پشت صحنه نقش اساسی در مدیریت بحران جنگ در این کشور دارند.

حمایت مصر و امارات از آتش‌بس

وزارت امور خارجه مصر و امارات نیز با انتشار بیانیه مشترکی خواستار پای‌بندی به روند سیاسی زیر نظر سازمان ملل متحد و از طریق روند کنفرانس برلین شدند و تأکید کردند روند سیاسی تنها راه برای تحقق صلح در لیبی و حفظ وحدت و تمامیت ارضی آن است.

تردید ترکیه در خصوص آتش‌بس

رئیس‌جمهور ترکیه با تردیدافکنی آشکار خود نشان داد تحولات نظامی و سیاسی در لیبی، بر اساس خواسته‌های او پیش نرفته است. اردوغان در واکنش به این توافق گفته بود: «توافق آتش‌بس در لیبی میان مسئولان بلندپایه به دست نیامده و مورد اعتماد نیست و من در باره اجرای آن تردید دارم. گذر زمان به ما نشان خواهد داد که آیا توافق‌نامه آتش‌بس در لیبی اجرا خواهد شد یا خیر. ما نمی‌دانیم که آیا مزدورانی همچون نیروهای واگنر از لیبی طی سه ماه عقب‌نشینی خواهند کرد یا خیر؟»^۴

۱. زاید هدیه، «نشست غدامس، تلاشی برای نهایی کردن توافق ژنو»، ۱۴/۰۸/۱۳۹۹.

www.independentpersian.com.

۲. در این نشست میخائیل بوگدانف، نماینده ویژه رئیس‌جمهوری روسیه در امور خاور میانه و شمال آفریقا، و ریچارد نورلند، سفیر ایالات متحده در لیبی، در مورد حل و فصل سیاسی بحران جنگ لیبی در حضور جان سالیوان، سفیر آمریکا در مسکو، گفت‌وگو کردند.

۳. علي عبداللطيف اللافي، «ليبيا: ملتقى الحوار في تونس يوم ٩ نوفمبر الحالي وخارطة طريق المسارات الثلاث»، ۲۰۲۰/۱۱/۰۴: <http://www.minbarlibya.org/?p=20521>

۴. وكالة عربيك آر تي، أردوغان معلقا على اتفاق وقف إطلاق النار في ليبيا: ضعيف المصداقية،

بنابراین از آنجا که کشورهای غربی تمایل بسیاری برای بازگرداندن و آغاز فعالیت سفارتخانه‌های خود به طرابلس دارند و از سویی شرکت‌های بین‌المللی نیز تمایل دارند در لیبی سرمایه‌گذاری کنند؛ بنابراین قدرت‌های بین‌المللی تلاش خواهند کرد برای کشوری که دروازه اصلی ورود به آفریقا است، به راه حل موقت سیاسی دست یابند.

توافق طرفین در نشست 5+5

- طرفین درگیر برای اجرای آتش‌بس بر ۱۲ بند توافق کردند که مهم‌ترین آنها به شرح زیر است:
۱. توافق بر ازسرگیری پروازها و بازگشایی مسیرهای زمینی: شرکت‌کنندگان در کمیته ده (۵ به علاوه ۵) در مورد ازسرگیری پروازها به شهرهای غدامس و سبها توافق کردند.^۱
 ۲. توافق در مورد اقدامات سازمان‌های نظارتی از جمله ناظران بین‌المللی و تعیین کمیته مشترک امنیتی در برقراری ترتیبات امنیتی در منطقه؛
 ۳. توافق برای تشکیل کمیته فرعی نظامی: این کمیته بر بازگشت نیروهای مسلح به پادگان‌ها نظارت خواهد کرد.^۲ در مذاکرات غدامس، سرت به عنوان پایگاه کمیته نظامی انتخاب شد. بنابراین دومین نشست مذاکرات در ماه جاری در سرت برگزار خواهد شد.
 ۴. توافق برای برگزاری جلسه در مورد تأسیسات نفتی: اولین جلسه حفاظت از تأسیسات نفتی با حضور فرمانده حفاظت تأسیسات نفتی، مدیر شرکت ملی نفت و مأموران امنیتی در ۱۶ نوامبر (۲۶ آبان ۱۳۹۹) در شهر البریقه در شرق لیبی برگزار می‌شود و کارهای آن به کمیته مشترک نظامی ارجاع داده شده است.
 ۵. توافق بر ایجاد تیم‌های مهندسی نظامی مشترک: با هدف مین‌زدایی با همکاری کارشناسان نظامی از سازمان ملل و سرویس اطلاعات؛
 ۶. توافق بر ادغام نیروهای مسلح: نیروهای لیبیایی در نهادهای این کشور ادغام خواهند شد.
 ۷. توافق بر خروج نیروهای خارجی از کشور: توافق شد حداکثر تا سه ماه آینده نیروهای خارجی، لیبی را ترک کنند. این بند از توافق با مفاد توافق ژنو که بقای نیروی‌های ترکیه در لیبی را مطابق توافق‌نامه امضاشده میان آنکارا و طرابلس حفظ می‌کند، منافات دارد.
 ۸. توافق بر آتش‌بس و پرهیز از تنش نظامی: دو طرف درگیر توافق کردند آتش‌بس را در جبهه‌های نبرد ادامه

arabic.rt.com، ۲۰۲۰/۱۰/۲۳

۱. العین الإخبارية، اجتماع غدامس.. اتفاق على عودة القوات لمقراتها وتراجع المرتزقة، ۲۰۲۰/۱۱/۰۴

<https://al-ain.com>

۲. برجسته‌ترین نتیجه جلسات مذاکرات تشکیل کمیته فرعی نظامی برای بازگشت نیروهای خارجی به مقرهای خود بود.

دهند و از تنش نظامی اجتناب کنند.^۱

۹. توافق بر مشارکت در فرایند سیاسی: دو طرف توافق کردند در فرآیند سیاسی لیبی شریک هم باشند و همگی منافع کشورشان را بالاتر از منافع شخصی و قومی خود در نظر بگیرند تا حاکمیت لیبی و استقلال و سلامت ارضی و وحدت ملی آن مصون بماند.^۲

در پایان این نشست بعد از توافق، قرار شد هیئتی از شورای عالی دولت (طرابلس - غرب) و هیئتی از پارلمان لیبی (طبرق - شرق) ۹ نوامبر (۱۹ آبان ۱۳۹۹) زیر نظر سازمان ملل در تونس نشستی برگزار کنند و درباره ساختار سیاسی آینده لیبی به گفت و گو بنشینند.

راه حل آتش بس لیبی

استیفانی ویلیامز، نماینده موقت سازمان ملل متحد، تنها راه حل آتش بس لیبی را انتخاب یک مقام اجرایی جدید یا ایجاد اصلاحاتی در دولت فعلی الوفاق و اجماع بازیگران در منطقه شرقی می داند.^۳ غسان سلامه^۴ نیز دو راه حل برای آتش بس در لیبی بیان کرده بود: یکی، خروج همه جنگجویان خارجی از لیبی، بدون توجه به ملیت آنها و دیگری تشکیل دولت وحدت ملی.^۵

در نشستی که در تونس برگزار خواهد شد در مورد چگونگی همه پرسی قانون اساسی و سپس برگزاری انتخابات و سازماندهی انتخابات در پایان مرحله انتقالی بحث خواهد شد؛ اما آنچه روشن است بسیاری از احزاب در لیبی مخالف همه پرسی قانون اساسی هستند.^۶ همچنین در دور مذاکراتی که در قاهره برگزار شد، ثابت شد برای توافق بر سر راه حل های مشکلات قانون اساسی، همه احزاب شرکت می کنند.

در صورتی که میان احزاب ملی لیبی هماهنگی صورت گیرد تا آنها به عرصه رقابت بازگردند و زمینه تشکیل دولت وحدت ملی را با برگزاری انتخابات و گذار از مرحله انتقالی شکل دهند، موفقیت اولیه و میان دوره ای برای حل منازعات و آتش بس شکل می گیرد، اما به این معنی نیست که اختلافات بعدها تشدید نخواهد شد.

۱. «قناة العالم، لیبیا: اجتماع اللجنة العسكرية (۵ + ۵) في مدينة غدامس»، ۲۰۲۰/۱۰/۳۱،

<https://www.alalamtv.net/>

۲. همان.

۳. علي عبداللطيف اللافي، «ليبيا: ملتقى الحوار في تونس يوم ۹ نوفمبر الحالي وخارطة طريق المسارات الثلاث»، ۲۰۲۰/۱۱/۰۴، <http://www.minbarlibya.org/?p=20521>

۴. فرستاده سازمان ملل در لیبی که در ماه مارس استعفا کرد، شورای امنیت هنوز بر سر معرفی فرستاده جدید به توافق نرسیده است. این مسئله تلاش های صلح در این کشور را پیچیده تر کرده است.

۵. وكالة عربيك إسبوتنيك، «غسان سلامة يكشف خطة تحويل الهدنة في ليبيا إلى "وقف إطلاق نار دائم"»، ۲۰۲۰/۰۱/۱۹، <https://arabic.sputniknews.com>

۶. در ۵ مرداد ۱۳۹۶ پیش نویس قانون اساسی لیبی با اکثریت ۴۳ عضو به تصویب رسید.

نتیجه‌گیری

شرایط سیاسی و اجتماعی در مناطق شرقی و غربی لیبی بحرانی و پیچیده است و راه‌های برون‌رفت از بحران کنونی کشور دشوار به نظر می‌رسد. از سویی درگیری نظامی پنج ساله باعث بی‌اعتمادی بین دو طرف متخاصم شده است. اما پس از توافق ۵ به علاوه ۵ در غدامس و حمایت‌های قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای و حامیان طرفین درگیر زمینه راه‌حل مسالمت‌آمیز پایان دادن به بحران جنگ در لیبی و آتش‌بس فراهم خواهد شد.

طی یک ماه گذشته نیز منافع میان ترکیه، روسیه و مصر به تدریج همگرایی پیدا کرده زیرا ترکیه پایگاه خود را در دریای مدیترانه ایمن کرده، روسیه کنترل خود را بر تأسیسات نفتی تقویت کرده و یک کانال ارتباطی با ترکیه در مورد لیبی ایجاد کرده است. مصر نیز خواهان آتش‌بس و ارتباط‌گیری با قبایل لیبی است.

چالش‌های جنبش ۲۰۲۰ آمریکا^۱

رویداد

در پی کشته شدن جورج فلوید، شهروند سیاه‌پوست آمریکایی، به دست پلیس این کشور، از ششم خرداد (۲۶ می ۲۰۲۰) تظاهرات خیابانی ممتد در آمریکا شروع شد که همچنان کم و بیش ادامه دارد و ابعاد مختلف آن در کانون توجه قرار گرفته است. این جنبش به رغم فرصت‌ها و ظرفیت‌هایی که درون خود دارد، با چالش‌هایی برای استمرار و رسیدن به اهدافش مواجه است که در این نوشتار کوتاه به برخی از آنها اشاره می‌شود.

تحلیل رویداد

جدا از فاکتورهایی که به مثابه ظرفیت گسترش جنبش ۲۰۲۰ است، چالش‌هایی برای بسط و گسترش این جنبش وجود دارد که در ادامه به آنها پرداخته می‌شود:

الف) گرایش به خشونت و شورش

اکثریت قریب به اتفاق اعتراضات مرتبط با جنبش سیاهان در آمریکا بدون خشونت بوده است. در بیش از ۹۳ درصد اعتراضات مرتبط با این جنبش، تظاهرکنندگان دست به خشونت یا فعالیت تخریبی نزده‌اند. اعتراضات مسالمت‌آمیز در بیش از ۲۴۰۰ مکان مشخص در سراسر ایالات متحده گزارش شده است. در همین حال، اعتراضات خشونت‌آمیز به کمتر از ۲۲۰ مکان محدود شده است. این میزان زیر ۱۰ درصد مناطقی است که اعتراضات مسالمت‌آمیز را تجربه کرده‌اند. به‌رغم داده‌هایی که نشان می‌دهد تظاهرات مرتبط با جنبش سیاهان مسالمت‌آمیز بوده است، طبق یک نظرسنجی، ۴۲ درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند بیشتر معترضان مرتبط با جنبش سیاهان در تلاش‌اند خشونت را تحریک یا اموال را تخریب کنند. این مسئله مطابق نظرسنجی دیگری از مؤسسات آمریکایی است که می‌گوید در ۳ ژوئن حمایت و طرفداری از اعتراضات به اوج خود رسید، اما پس از آن به شدت کاهش یافته است. برپایه نظریات جنبش‌های اجتماعی، هرچه افراد از نظر اجتماعی با یک جنبش هم‌ذات‌پنداری کنند، انگیزه بیشتری برای حمایت از آن جنبش و کمک به تسهیل موفقیت آن پیدا می‌کنند. در مقابل، جنبش‌های اجتماعی که باعث ایجاد احساس فاصله و جدایی اجتماعی میان ناظران می‌شوند، نمی‌توانند از حمایت‌های مردمی برخوردار شوند.

۱. برگرفته از پژوهش راهبردی سه ماهه دوم سال ۱۳۹۹ کارگروه آمریکا

بنابراین، جنبش‌هایی که اقداماتی انجام می‌دهند که احساس شناسایی اجتماعی را بین ناظران از بین می‌برند، احتمالاً حمایت خود را از دست می‌دهند یا حتی با مخالفت روبه‌رو می‌شوند.

(ب) استفاده از آزاری دولت از رسانه‌ها

اگرچه رسانه‌ها خود یکی از عوامل اصلی گسترش اعتراضات هستند، اما متأسفانه پس از اوج‌گیری اعتراضات در آمریکا، دولت رسانه‌ها را مهار و کنترل کرده است. در اوایل دهه ۲۰۰۰، محققانی نظیر جیمز هرتوگ^۱ و داگلاس مک لود^۲ شیوه‌ای را که رسانه‌های امروزی درباره اعتراضات اتخاذ می‌کنند، مورد تحلیل قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که این رسانه‌ها با پوششی تلاش دارند به طور کلی خواست معترضین را نادیده بگیرد و از ایفای نقش آنها به عنوان بازیگران حیاتی در صحنه سیاسی جلوگیری کنند. این تحلیلگران این پدیده را «الگوی اعتراض»^۳ نامیدند.

براساس تحقیقاتی از دانشگاه واشنگتن، کاهش دامنه اعتراضات به سبب گرایش‌های سیاسی و رسانه‌ای مغرضانه مانند پوشش نامتناسب تظاهرات خشن در آمریکا بوده است. علاوه بر آن، گروه‌هایی مانند لیگ ضد افترا،^۴ کمپین‌های ضد اطلاعاتی سازمان‌یافته‌ای که با هدف اشاعه خصوصیات نادرست از گروه‌ها یا جنبش‌های درگیر در اعتراضات فعالیت می‌کنند، با تصویر کشیدن فعالان جنبش به مثابه افراد افراطی و خشن که عضو سازمان آنتی‌فا^۵ هستند و از بیرون از کشور خط می‌گیرند، از محبوبیت جنبش سیاهان به ویژه میان سفیدپوست‌ها کاسته‌اند.

(ج) نفوذ عوامل تحریک‌کننده خشونت

در برخی موارد که تظاهرات به خشونت تبدیل شده است، گزارش‌هایی از عوامل تحریک‌کننده یا نفوذی‌ها وجود دارد که خشونت را تحریک می‌کنند.

برای مثال، در تظاهراتی که در ۲۷ ماه مه در مینیاپولیس برگزار شد، مردی که رسانه‌ها او را به عنوان «مردی با چتر»^۶ معرفی کردند در حال شکستن شیشه‌های فروشگاه‌ها بود. این گزارش یکی از اولین گزارش‌های مربوط به فعالیت‌های مخرب در آن روز بود و جو خصومت و تنش را ایجاد

1. James Hertog

2. Douglas McLeod

3. Protest Paradigm

4. the Anti-Defamation League

۵. این اصطلاح برای تعریف طیفی وسیع از مردم به کار می‌رود که عقاید سیاسی آنها به سمت چپ (که اغلب چپ افراطی هستند) تکیه دارد. مواضع آنتی‌فا از جمعیت مظلوم حمایت می‌کند و به نوعی به جمع‌آوری ثروت توسط شرکت‌ها و نخبگان آمریکایی اعتراض دارد. با این حال از زمان انتخاب رئیس‌جمهور ترامپ، بیشتر اعضای جدید آنتی‌فا جوانان هستند. آنها همچنین در مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری ترامپ در ژانویه ۲۰۱۷ اعتراض کردند. در آمریکا این گروه را نیز «بلوک سیاه» می‌نامند. آنها بر این باورند که آمریکا را نخبگان دولتی و رسانه‌ها کنترل می‌کنند.

6. umbrella man

کرد. به تعبیر کارشناسان، این مردمی‌خواست نزاع و ناآرامی نژادی را گسترش دهد. در مثالی دیگر در ۲۹ مه در دیترویت، گزارش شد که تعدادی از افراد غیرمقیم برای انجام رفتارهای خشونت‌آمیز طی یک تظاهرات به این شهر سفر کردند که به دستگیری آنها انجامید.

(ج) سرکوب شدید دولتی

به طور کلی، براساس داده‌های ACLED، نیروهای دولتی موضع تند و خصمانه‌ای در قبال جنبش اعتراضی ۲۰۲۰ داشتند. به‌رغم این واقعیت که تظاهرات مرتبط با جنبش زندگی سیاهان غالباً مسالمت‌آمیز بوده است، بیش از ۹ درصد یا تقریباً از هر ۱۰ نفر یک نفر با مداخله و سرکوب نیروهای دولتی روبه‌رو شده است که این آمار برای جنبش‌های دیگر حداکثر ۳ درصد بوده است. این مسئله همچنین به معنای افزایش کلی میزان مداخله نسبت به این زمان در سال گذشته بوده است. برخلاف ژوئیه ۲۰۱۹ که مقامات در کمتر از ۲ درصد از همه اعتراضات (کمتر از ۳۰ واقعه) دخالت کردند، در ژوئیه ۲۰۲۰، در ۹ درصد از کل تظاهرات (یا بیش از ۱۷۰ رویداد) مداخله کردند. در این میان، در بیش از ۵۴ درصد تظاهراتی که نیروهای دولتی در آن حضور داشتند، از زور استفاده شده است مانند شلیک گاز اشک‌آور، گلوله‌های پلاستیکی و اسپری فلفل یا ضرب و شتم تظاهرکنندگان با باتوم. این مسئله نیز در مقایسه با یک سال پیش، افزایش زیادی داشته است. براساس گزارش‌ها در ژوئیه ۲۰۱۹، پرسنل دولت فقط در سه تظاهرات از زور استفاده کرده بودند؛ در مقایسه با ژوئیه ۲۰۲۰، که دست‌کم در ۶۵ رویداد علیه تظاهرکنندگان خشونت در دستور کار قرار گرفت. در این میان بیش از ۵ درصد از کل رویدادهای مرتبط با جنبش سیاهان با زور مقامات روبه‌رو شده است که این میزان در مقایسه با برخورد کمتر از ۱ درصد در سایر اعتراضات، رشد زیادی را نشان می‌دهد. باید گفت از زمان کشته شدن فلوید، بیش از ۵۵ اعزام گارد فدرال و گارد ملی به سراسر ایالات متحده صورت گرفته است. با این حال به‌رغم داده‌های خیلی کم از وقوع اعتراضات خشونت‌آمیز در آمریکا، با سرکوب عناصر دولتی، غیردولتی و ضد تظاهرات‌کنندگان روبه‌رو هستیم. برخی معتقدند دولت اقدامات متعددی را برای التهاب این تنش‌ها انجام داده است. در این فضای بیش از حد قطبی، نیروهای دولتی شدیدتر با مخالفان درگیر می‌شوند، بازیگران غیر دولتی فعال‌تر و قاطع‌تر عمل می‌کنند و ضد تظاهرات‌کنندگان به دنبال حل اختلافات سیاسی خود در خیابان هستند.

پس از گسترده‌تر شدن اعتراضات در آمریکا، مقامات دولت ترامپ سعی داشتند تا ماهیت خشونت‌آمیز برخی از اعتراضات را به اعضای گروه موسوم به آنتی‌فا منتسب کنند. ترامپ در این باره اظهار داشت که دولت این گروه را یک سازمان تروریستی می‌داند هرچند دولت فدرال اختیار

قانونی برای برچسب زدن به یک گروه کاملاً داخلی به شیوه تعیین سازمان‌های تروریستی خارجی را ندارد. علاوه بر آن، این گروه دارای یک رهبر یا دفتر مرکزی رسمی نیست که بتوان آن را تشکیلاتی ساختارمند بیان کرد.

نتیجه‌گیری

برخی تحلیلگران ضمن اذعان به اهمیت اعتراضات ۲۰۲۰ در آمریکا، معتقدند هر اعتراض و تغییری در این کشور به تحول ختم نخواهد شد. به نظر می‌رسد ساختار سیاسی آمریکا تا حدی اعتراضات خیابانی را تحمل می‌کند که موجب تغییرات اساسی نشود. از طرفی نظام سیاسی آمریکا بسته به میزان توانایی خود در کنترل اعتراضات، مواجهه خاصی اتخاذ می‌کند. اگر اعتراضات در حد محدود باقی بماند، سعی در قطع پشتیبانی افکار عمومی از آن و سرکوب معترضین می‌کند و اگر این اعتراضات شکل گسترده‌تر و بنیادی به خود بگیرد، نظام سیاسی آمریکا برای حفظ بنیان‌های اساسی ساختار کشور، با انعطاف در برخی حوزه‌ها اعتراضات را منحرف یا خاموش خواهد کرد. به نظر می‌رسد در کوتاه‌مدت پلیس آمریکا توانسته است از گسترش این اعتراضات جلوگیری کند؛ اما این به معنی خاموش شدن اعتراضات و مطالبات معترضین نیست. فضای چالش‌برانگیز انتخابات آمریکا و عدم قبول نتیجه از سوی نامزد شکست‌خورده می‌تواند اوضاع را در این کشور بحرانی‌تر از هر زمانی کند.

بازتاب اتمام تحریم تسلیحاتی ایران در رسانه‌های عربی

رویداد

براساس قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت در بامداد روز یکشنبه ۲۷ مهر ۱۳۹۹ تحریم‌های تسلیحاتی علیه جمهوری اسلامی ایران به پایان رسید. این رویداد بازتابی گسترده در رسانه‌های عربی داشت. در این نوشتار ضمن بازتاب این رخداد، تحلیلی کوتاه در این زمینه ارائه خواهیم کرد.

تحلیل رویداد

موضوع تحریم تسلیحاتی ایران نخستین بار ۱۳ سال پیش در بحبوحه اختلافات ایران و قدرت‌های غربی بر سر برنامه‌های هسته‌ای مطرح شد. با گذر زمان هر روز این اختلافات ابعادی عمیق‌تر می‌یافت و به موازات آن شورای امنیت در قطعنامه‌هایی که علیه ایران تصویب می‌کرد، علاوه بر ممنوعیت خرید و فروش سلاح هسته‌ای که ممنوعیتی مشترک برای کشورها بود، خرید و فروش سلاح‌های متعارف را هم در ارتباط با ایران ممنوع کرد. به این ترتیب تا پیش از حاصل شدن توافق هسته‌ای، شورای امنیت چند قطعنامه متوالی علیه ایران به تصویب رساند که مفاد همه آنها ذیل ماده ۴۱ منشور ملل متحد قرار می‌گرفت و در صورت نقض شدن، تحریم‌های اقتصادی گسترده‌ای را علاوه بر تحریم‌های مربوط به مسئله هسته‌ای اعمال می‌کرد. اما اکنون پس از ۱۳ سال، این تحریم ظالمانه شکسته شد و در همین ارتباط رسانه‌های عربی از جمله مخالف و موافق نظام جمهوری اسلامی ایران مواضع گوناگونی اتخاذ کرده‌اند که به شرح زیر است.

روزنامه و رسانه *رأی الیوم* به قلم عبدالباری عطوان، نویسنده سرشناس جهان عرب و سردبیر روزنامه الکترونیکی *رأی الیوم*، به پایان محدودیت‌های تسلیحاتی ایران پرداخت و آن را یک پیروزی برای ایران دانست و این سؤال را مطرح کرد که چرا آمریکا باید عصبانی باشد؟ در این یادداشت آمده است پایان محدودیت‌های تسلیحاتی برای خرید و فروش سلاح از شامگاه یکشنبه پس از آن رخ داد که دولت آمریکا دوبار در تمدید این تحریم‌ها با شکست مواجه شد: ابتدا در شورای امنیت به علت همراهی نکردن اعضای دائم شورای امنیت و بار دیگر زمانی که مردم و رهبری ایران با آمادگی و اقدام در برابر این تحریم از لحاظ نظامی و دیپلماتیک مقاومت و عملاً این تحریم‌ها را بی‌اثر کردند. عطوان در ادامه نوشت: «زمانی که مسئولان ایرانی این پیروزی را که پس از ۱۳ سال محقق می‌شد، جشن گرفته بودند، ابرهای حزن و نگرانی بر سر اسرائیلی‌ها و حامیان آمریکایی آنها سایه انداخته بود؛ زیرا پایان محدودیت‌های تسلیحاتی، دست ایران را در برای دو کار

باز می‌کند: نخست اینکه ایران می‌تواند جنگنده‌های پیشرفته مثل سوخو ۳۰ و سوخو ۳۵ و بالگردهای تهاجمی روسیه و همچنین جنگنده‌های چینی جی ۱۰ و تانک‌های پیشرفته به خصوص تی ۹۰ روسی بخرد. دوم، ایران می‌تواند موشک‌های پیشرفته و قایق‌های تندروی خود را بفروشد و به درآمد مالی برای مقابله با تحریم‌های اقتصادی آمریکا دست یابد.

الفرات نیوز متعلق به عراق نیز با بیان پایان محدودیت‌های تسلیحاتی ایران در چارچوب توافق‌نامه هسته‌ای امضا شده بین ایران و پنج کشور روسیه، چین، انگلیس، فرانسه، آلمان و آمریکا در سال ۲۰۱۵، تأکید کرد که این توافق‌نامه تعیین کرده است که ممنوعیت تسلیحاتی ایران باید در طول پنج سال پایان یابد. شبکه *الفرات* همچنین اظهارات محسن خطیب‌زاده، سخنگوی وزارت خارجه ایران، را به طور کامل بازتاب داد که گفته بود برداشته شدن محدودیت تسلیحاتی به ایران اجازه واردات و صادرات سلاح و مبادلات مالی مربوط به آن را براساس سیاست دفاعی ایران خواهد داد.

شبکه تلویزیونی *السومریه نیوز* نیز در این زمینه تیتیر «برداشته شدن محدودیت‌های سازمان ملل برای خرید و فروش سلاح‌های کلاسیک ایران» را انتخاب کرد و به پوشش خبری این رویداد پرداخت. شبکه اسکای نیوز عربی متعلق به امارات نیز در این باره نوشت: ایران اعلام کرد که بر اساس قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت، ممنوعیت خرید و فروش سلاح متعارف از امروز یکشنبه به طور خودکار برداشته شد. این شبکه خبری مورد حمایت امارات در ادامه به جزئیات بیانیه وزارت امور خارجه در این رابطه و توییت عربی محمدجواد ظریف پرداخت.

پایگاه خبری عرب ۴۸ نیز نوشت: به‌رغم تلاش‌های آمریکا، ایران امروز یکشنبه اعلام کرد که تحریم خرید و فروش تسلیحات که سازمان ملل از سال ۲۰۰۷ علیه این کشور وضع کرده بود، به طور خودکار برداشته شد. این پایگاه خبری در ادامه توییت عربی محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه کشورمان، در این رابطه را بازتاب داد.

پایگاه خبری *العربی الجدید* نیز نوشت: دقایق ابتدایی بامداد امروز یکشنبه وزارت خارجه ایران در بیانیه‌ای تفصیلی اعلام کرد که تحریم‌های بین‌المللی علیه این کشور در رابطه با خرید و فروش سلاح به پایان رسیده است. این پایگاه خبری همچنین نوشت که وزارت خارجه ایران امروز را روزی بسیار مهم برای جامعه بین‌المللی توصیف کرد.

پایگاه خبری *بوابة الاخبار* هم نوشت ایران پایان تحریم‌های تسلیحاتی را اعلام کرد. این پایگاه خبری در ادامه بیانیه وزارت امور خارجه کشورمان در این رابطه را منتشر کرد.

سایر رسانه‌های عربی مانند *المیادین*، *السومریه* و *الفرات* نیز پایان تحریم‌های تسلیحاتی علیه جمهوری اسلامی ایران را بازتاب دادند.

نتیجه گیری

با به پایان رسیدن محدودیت تسلیحاتی ایران، چین و روسیه از مهم ترین کشورهایی هستند که با هدف دستیابی به منافع مشترک خود، همکاری گسترده ای را برای فروش تسلیحات به ایران کلید خواهند زد؛ چون از این پس مقررات بین المللی نمی تواند ممنوعیتی برای واردات و صادرات چنین سلاح ها و تجهیزاتی ایجاد کند. در این میان برخی رسانه های مخالف جمهوری اسلامی ایران این فرصت را مقوله ای بی اهمیت و بی اثر در آینده سیاسی و اقتصادی ایران دانسته اند و برخی دیگر این عمل را برای آینده منطقه و مردم آن خطرناک تلقی کردند. در مجموع می توان گفت رسانه های عربی مخالف ایران، از این تصمیم خوشحال نیستند و تا جایی که قدرت داشتند، سعی کردند این دستاورد را عادی و بی اهمیت جلوه دهند

